

Ithaka

Prijs & Stipendium

Toekenning

Ithakastipendium 2020

Voorwaarden van toekenning zijn dat het beoogde artikel of publicatie verbindend onderzoek rond historische buitenplaatsen betreft en dat het door middel van een publicatie voor een breed publiek beschikbaar komt. Ook journalistieke producties die dit nastreven, komen hiervoor in aanmerking. Het bedrag van € 5.000,- wordt toegekend aan onderzoek dat ook daadwerkelijk is gepubliceerd. Er zijn dit jaar twee inzendingen ontvangen.

- *Juliette Jonker-Duynstee voor een nog te publiceren serie artikelen en een publicatie over een familie van eigenaren van Kasteel Nijenrode te Breukelen.*
- *Everhard Korthals Altes en Bram Vannieuwenhuyze gaan onderzoek verrichten naar 297 afbeeldingen van 219 kastelen en buitenplaatsen uit de 18de-eeuwse uitgavereeks van Isaak Tirion getiteld *Tegenwoordige Staat en Het Verheerlijkt Nederland.**

De jury oordeelde dat beide aanvragen aan de eisen voldoen en dat zij goede onderzoeksdoelen beogen. Dit maakte de beoordeling een lastige opgave.

Wat betreft de aanvraag van Everhard Korthals Altes en Bram Vannieuwenhuyze. Everhard is universitair docent kunstgeschiedenis aan de Faculteit Bouwkunde aan de TU Delft en Bram Vannieuwenhuyze werkt als bijzonder hoogleraar historische cartografie aan de Universiteit van Amsterdam. De aanvragers hopen in aanmerking voor het Ithakastipendium te komen om aanvullend onderzoek te kunnen uitvoeren naar 300 afbeeldingen van 219 verschillende kastelen en buitenplaatsen in de door Isaak Tirion tijdens de 18de eeuw uitgegeven boekenreeks *Tegenwoordige Staat en Het Verheerlijkt Nederland*. Hun onderzoek zal uitmonden in een nieuwe en bredere uitgave en richt zich specifiek op adequate bijschriften bij deze afbeeldingen van kastelen en buitenplaatsen in een van de uit te geven delen. Daarbij willen de onderzoekers belangrijke lacunes opvullen in het onderzoek naar de wijze waarop Nederland in de 18de eeuw in beeld en kaart werd gebracht. Het onderzoek draagt bij aan de wens van de indieners om te komen tot een uitgave van een driedelig boek, waarbij de in totaal 959 prenten en kaarten uit de boekenreeks van Tirion centraal zullen staan. Dit betreffen niet alleen kastelen en historische buitenplaatsen, maar ook kerken, stadsplattegronden en andere topografische onderwerpen. Kunstenaars die hierbij destijds betrokken waren zijn onder andere Cornelis Pronk, Abraham de Haen en Jan de Beijer.

In 1960 kwam een heruitgave van de *Tegenwoordige Staat*. Dat werk was echter incompleet, er waren geen kaarten in opgenomen en het bevatte talloze fouten. In datzelfde jaar werd ook een heruitgave gedaan van *Het Verheerlijkt Nederland*. Dat boek legde geen verbintenis met de andere uitgave waardoor de boeken niet op elkaar waren aangesloten en dus van weinig nut waren. Het nu te verschijnen boek (dat beide oorspronkelijke uitgave verbindt) verschijnt bij Uitgeverij THOTH. Doelgroep zal een breed en

www.skbl.nl Stichting Digitaal Portaal voor Nederlandse Kastelen, historische Buitenplaatsen en Landgoederen.

• Landfortseweg 4 • 7078 BT MEGCHELEN • The Netherlands • +31(0)6 228 01 668 • info@skbl.nl
IBAN NL74 ABNA 0430 3337 14 • BIC ABNA NL2A

Ithaka

Prijs & Stipendium

divers publiek zijn al zullen archivarissen, academici in uiteenlopende disciplines zeker met extra belangstelling uitzien naar deze uitgave, zo verwachten de indieners.

De tweede aanvraag is gedaan door Juliette Jonker; kunsthistoricus en deskundige op het gebied van historische buitenplaatsen van de Vechtstreek. Zij dient een aanvraag in om na onderzoek meer zicht te krijgen op vijf generaties eigenaren van kasteel Nijenrode te Breukelen. Hun familienaam was Oort of Ortt. De eerste telg van dit geslacht was de uit Frankrijk afkomstige geloofsvluchteling Jean Oort of Ortt. Hij was hier laken- en graanhandelaar. Zijn kinderen trouwden allen prominente leden uit rijke Amsterdamse koopliedengeslachten, waarmee zij voorgoed lid werden van de Amsterdamse bovenlaag. Jean Oort behoorde bij zijn dood tot de 25 meest rijke Amsterdammers van zijn tijd.

In 1675 kocht zijn zoon Johan de door de Fransen in 1672 in puin geschoten ruïnes van kasteel Nijenrode. Vanwege de daarmee samenhangende heerlijkheidsrechten noemde hij zich vanaf dat moment Ortt van Nijenrode. Zijn drijfveer om Nijenrode aan te kopen, was zijn wens om zich terug te kunnen trekken uit het jachtige zakenleven om op Nijenrode zich een meer beschouwelijke levensinstelling aan te meten. Hij liet zich daarbij inspireren door de destijds zeer populaire Franse mystica Antoinette de Bourignon. Uiteindelijk leidde hij geen contemplatief leven en richtte hij zich op basis van een uitgebreid netwerk vooral op onderzoek, kunst en cultuur. Zo groeide Nijenrode uit tot een ontmoetingsplek van prominente geleerden en kunstenaars. Dit is een weinig onderzochte periode uit de geschiedenis van Nijenrode. De bemoeienis van de familie Ortt met Nijenrode liep in 1853 af toen het kasteel op een veiling werd verkocht. In 1911 stierf het geslacht uit met de dood Sara Ortt van Nijenrode, de laatste telg die deze naam gedragen heeft.

Een eerste deelonderzoek zal in januari 2021 worden gepubliceerd in een uitgave van het Oudheidkundig Genootschap Niftarlake. Het is de bedoeling dat het hele onderzoek in een publicatie zal verschijnen. Daarin zal ook uitgebreid aandacht worden besteed aan kasteel Nijenrode zelf. Welke rol speelde dit kasteel voor en in Breukelen en hoe functioneerde het als buitenplaats. Daarnaast is er relatief gezien weinig tot gaan onderzoek verricht naar de zeer opmerkelijke familie Ortt van Nijenrode. Zij staan in deze publicatie, die voor een breed in buitenplaatsen geïnteresseerd publiek wordt geschreven. Daarbij zal de reeds opgedane kennis van de geschiedenis van Nijenrode, de onderzoekster van nut zijn. Juliette Jonker hoopt door dit onderzoek een verdiepingsslag te maken in de kennis van Nijenrode en wil hiermee een bijdrage leveren in het verder ontsluiten van de rijke cultuurgeschiedenis van de Vechtstreek, een bezigheid waarvoor zij zich als Ambassadrice van de Stichtse Vecht al jaren energiek inzet.

Ithaka

Prijs & Stipendium

Na een goede discussie koos de jury om de aanvraag van Juliette Jonker te honoreren omdat zij met dit onderzoek dicht bij de aard en insteek van het stipendium komt, zij een breed publiek wil bereiken en omdat het onderwerp zal bijdragen aan de verdere enthousiasmering voor de buitenplaatsen in het algemeen en die van de Vecht in het bijzonder. Het stipendium zal worden uitgekeerd nadat het onderzoek is afgerond en gepubliceerd. Wij wensen haar daarbij heel veel succes en zien verwachtingsvol uit naar de onderzoeksresultaten.